

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ АГРОПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Розвиток продуктивних сил повинен супроводжуватися збільшенням виробництва продукції рослинництва і тваринництва та продукції їх переробки на основі використання досягнень науки і техніки, розробки та впровадження науково-обґрунтованих систем ведення сільського господарства, харчової та переробної промисловості, спеціалізації та раціонального використання матеріальних, фінансових та трудових ресурсів.

Тому особливе місце у розвитку продуктивних сил належить агропромисловим та іншим подібним формам підприємств. За визначенням В. Г. Андрійчука, «агропромислові підприємства — юридичні особи, в яких поєднується виробництво сільськогосподарської продукції з її промисловою переробкою, доробкою і зберіганням» [1, с. 56-58].

На початкових етапах формування (1919 р. й надалі) агропромислове підприємство виконувало обмежено коло функцій, серед яких виробництво продукції, її переробка, пакування і зберігання. В сучасних умовах господарювання до вказаних функцій додалися ще й реалізація сільськогосподарської продукції й промислових товарів із сільськогосподарської сировини через власну торговельну мережу, дистриб'юторів, оптових посередників, експорт.

Оскільки основою функціонування агропромислових підприємств (далі — АПП) є сільське господарство, то й їм притаманні специфічні особливості аграрного сектору. До основних особливостей останнього слід віднести:

- земля виступає не тільки предметом, а й засобом праці, що не притаманне іншим галузям економіки, крім видобувної;
- використання живих організмів у виробничому процесі;
- сезонний характер виробництва (неспівпадання робочого періоду з періодом виробництва);
- сезонний розрив між вкладенням оборотного капіталу й отриманням доходів;

- використання частини виробленої продукції на внутрішньогосподарські потреби;
- ускладненість процесу прийняття управлінських рішень;
- високий ступінь ризику та невизначеності;
- функціонування великого числа (ланцюга) посередників (трейдери, елеватори тощо).

Необхідно відзначити, що АПП порівняно з традиційними підприємствами сільського господарства і переробної промисловості, мають наступні відмінні характеристики:

- менша залежність від зовнішніх джерел надходження сировини;
- нестача сировини власного виробництва може покриватися за рахунок купівлі її на ринку, у т. ч. імпорту;
- рівномірне надходження виручки від переробки та реалізації продукції, відповідне безперебійне забезпечення технологічних процесів у галузі сільського господарства;
- вертикально-інтегрована організація процесу виробництва та управління;
- витрати на виробництво, переробку і реалізацію продукції нижчі, ніж у відокремлених неінтегрованих підприємств.

АПП також відрізняються від аналогічних форм ведення бізнесу (агрохолдингів, агропромислових кластерів, сільсько-господарських виробничих кооперативів (далі — СВК) та ін.). В АПП аграрне і промислове виробництва організаційно функціонують лише у формі внутрішньогосподарських підрозділів, що не мають юридичної самостійності, тоді як в агрохолдингах материнська компанія контролює діяльність інших підприємств, які є юридичними особами; в агропромислових кластерах — об'єднуються зусилля самостійних юридичних осіб з метою досягнення високого кінцевого результату з передачею частини функцій (повноважень) підприємству-лідеру щодо управління таким кластером; СВК — утворюється у результаті об'єднання фізичних, а не юридичних осіб, і може займатися переробкою частини виробленої продукції.

АПП за своїми функціональними характеристиками принципово схожі з агрофірмами. Спільне проявляється в тому, що в даних господарських формуваннях виробництво комбіноване, будується на принципах безвідходності та передбачає поєднання виробництва сільськогосподарської продукції з її промисловою

переробкою. Крім того, практика переконує, що організація АПП та агрофірм доцільна на базі великих аграрних підприємств, що мають потужний виробничий потенціал і кваліфіковані кадри.

Література

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств : підручник [Текст] / В. Г. Андрійчук. — 2-ге вид., доп. і перероб. — К. : КНЕУ, 2002. — 624 с.